

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ВА ЎРТА
МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

**БЕРДАҚ НОМИДАГИ ҚОРАҚАЛПОҚ ДАВЛАТ
УНИВЕРСИТЕТИ**

ЮРИДИКА ФАКУЛЬТЕТИ

РЕФЕРАТ

**Мавзу: Ижро ҳаракатларини кейинга қолдириш, ижро
иши юритишни тўхтатиб туриш, тугатиш ва тамомлаш**

**Таерлаган
Кабул қилган**

**Даўлетмуратов Ф.
ю.и.к. Нажимов М.**

Нукус – 2010

Режа

- 1. Кириш**
- 2. Ижро иши юритишни тугатиш**
- 3. Ижро иши юритишни тамомлаш**
- 4. Фойдаланган адабиетлар**

Кириш

Суд ижрочиси ундирувчининг аризасига биноан ижро ҳаракатлари амалга оширилишини кейинга қолдиришга ҳақли. Ижро ҳаракатларини амалга оширишга тўсқинлик қиладиган ҳолатлар мавжуд бўлган тақдирда, суд ижрочиси ижро ҳаракатларини қарздорнинг аризасига биноан ёки ўз ташаббуси билан кўпи билан ўн кун муддатга кейинга қолдириши мумкин.

Аризада ижро ҳаракатларини кейинга қолдиришнинг сўралаётган муддати кўрсатилиши керак.

Узрли сабаблар бўлганда, одатда бу сабаблар ижро ҳаракатларини амалга оширишга тўсқинлик қилганда, ижро ҳаракатлари кейинга қолдирилиши мумкин. Қонунда қандай ҳолатлар ижро ҳаракатларини кейинга қолдиришга асос бўлиши кўрсатилмаган. Шунинг учун ҳам ижро ҳаракатларини кейинга қолдириш масаласини суд ижрочиси мавжуд ҳолатлардан келиб чиққан ҳолда ҳал қиладди. Ижро ҳаракатларини кейинга қолдиришга асос бўладиган ҳолатларга қарздор ёки ундирувчининг касаллиги, ижро иши юритиш иштирокчиларининг ижро ҳаракатларини амалга ошириш вақти ҳақида тегишли тарзда хабардор қилинмаганлиги ва айнан бир ижро ҳаракатини амалга оширилишига тўсқинлик қилувчи бошқа ҳолатларни киритиш мумкин.

Муайян ижро ҳаракатини амалга оширилишини кейинга қолдиришнинг энг кўп муддати 10 кун.

Ижро ҳаракатлари бир неча бор кейинга қолдирилиши мумкин. Аммо ижро ҳаракатларни кейинга қолдиришнинг умумий муддати икки ойдан ошмаслиги керак. Бу муддатнинг икки ойдан ошиши ижро ҳужжатларини ижро этиш муддатларининг бузилишига олиб келиши мумкин. Суд ижрочиси ижро ҳаракатлари кейинга қолдирилган тақдирда қарор чиқаради ва бу ҳақда ижро иши юритиш тарафлари, ижро ҳужжати бериб берган суд ёки бошқа органга маълум қиладди.

Суд ижрочисининг ижро ҳаракатларини кейинга қолдириш тўғрисидаги қарори устидан шикоят қилиш ёки протест билдириш мумкин.

Ижро ҳаракатларини амалга оширишга тўсқинлик қиладиган объектив ҳолатлар бўлган тақдирда, суд ижрочиси ўз ташаббуси билан ёхуд тарафлардан бирининг аризасига кўра, шунингдек, тарафларнинг ҳар бири мустақил тарзда ижрони кечиктириш ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш ҳамда ижро этиш усули ва тартибини ўзгартириш тўғрисидаги ариза билан ижро ҳужжатини берган суд ёки бошқа органга мурожаат қилишга ҳақлидир.

Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларининг ижросини кечиктириш ёки бўлиб – бўлиб ижро этиш, уларни ижро этиш усули ва тартибини ўзгартириш масаласини ижро ҳужжатини берган суд ёки бошқа орган ҳал қилади.

Қонунда ижро ҳужжатини берган суд ёки бошқа орган амалга оширадиган процессуал ҳаракатлар руйхати мустаҳкамлаб куйилган. Булар куйидагилардан иборат:

- биринчиси, ижро ҳужжатининг ижросини кечиктириш;
- иккинчиси, ижро ҳужжатидаги талабларни бўлиб - бўлиб ижро этишга рухсат бериш;
- учинчиси, ижро ҳужжатини ижро этиш усули ва тартибини ўзгартириш.

Қонунда суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларнинг ижросини кечиктириш ёки бўлиб бўлиб ижро этиш, уларни ижро этиш усули ва тартибини ўзгартиришга сабаб бўладиган асослар рўйхати берилмаган. Бу масалаларни ҳал этиш мезони сифатида ижро ҳаракатларини амалга оширишга тўсқинлик қиладиган объектив ҳолатлар мавжудлиги белгиланган. Бу ҳолатларнинг мавжудлиги ҳар бир мурожаат бўйича ижро ҳужжатини берган суд ёки бошқа орган томонидан ишнинг барча ҳолатлари ҳисобга олинган ҳолда ҳал қилинади.

Ҳуқуқни қўллаш амалиётини таҳлил этиш ижро ҳаракатларини амалга оширишга тусқинлик қилган ҳолатлар ҳақида айрим мисоллар келтиришга имкон беради. Масалан, қарздорларни вояга етмаган болалари билан кўчириш тўғрисидаги ижро ҳужжати бўйича ижрони бир ойга кечиктиришга

боланинг касаллиги сабаб бўлган; ўзбошимчалик билан курилган иморатни бузиб ташлаш тўғрисидаги ижро ҳужжати ижросини бир ойга кечиктиришга эса бу иморатни қонунга мувофиқ расмийлаштириш жараёни бошланганлиги сабаб бўлган.

Фукаролик процессуал кодексининг 216-моддасига кўра ундирувчи, қарздор ёки суд ижрочисининг суд ҳужжатининг ижросини кечиктириш ёки уни бўлиб - бўлиб ижро этиш, ижро этиш усули ва тартибини ўзгартириш тўғрисидаги аризаси у берилган кундан эътиборан 10 кунлик муддат ичида кўриб чиқилади. Бу муддат Хўжалик процессуал кодексининг 217-моддасида нима учундир 20 етиб белгиланган.

Ижро ҳужжатининг ижросини кечиктириш бу ижро муддати бошланишининг ижро иши юритишнинг умумий қоидаларида назарда тутилган муддатдан кўра кечроқ муддатга кўчирилишидир. Шунинг учун ҳам ижро ҳужжатини ижро этиш кечиктирилган тақдирда, ижро этишни кечиктирган суд ёки бошқа орган томонидан белгилаган муддат ичида ижро ҳаракатлари амалга оширилишига йўл қўйилмайди. Қарздорнинг ҳисобварақларига қўйилган хатлов ижро ҳужжатининг ижросини кечиктириш тўғрисидаги қарорда назарда тутилган тақдирда кечиктириш муддатига олиб ташланади.

Ижро ҳужжати бўлиб - бўлиб ижро этилган тақдирда, ижро ҳужжати уни бўлиб-бўлиб ижро этиш тўғрисидаги қарорда белгиланган қисм ва муддатлар бўйича ижро етилади.

Умумий қоидага кўра ижро ҳужжатининг ижросини кечиктириш масаласида судга ариза билан ижро ҳаракатлар амалга оширилмасдан туриб мурожаат қилинади. Масала ижобий ҳал қилинганда ижро ҳужжатини ижро этиш бошқа вақтга кўчирилади.

Ижро ҳужжати ижроси кечиктирилганда ижро ҳужжатини ижро этиш имкониятлари юқолишининг олдини олиш учун зарур барча чоралар кўрилиши керак.

Ижро ҳужжати ижросини кечиктиришда ва бўлиб-бўлиб ижро этишда уни ижро этиш муддатлари ўзгаради. Шу билан бирга бу икки тушунчани бир биридан фарқлаш зарур. Суд ҳужжати ёки бошқа органлар ҳужжатлари ижросини кечиктириш – бу ижро этиш муддатини қонун, суд ёки бошқа орган томонидан белгиланган санадан суд ёки қарор қабул қилган бошқа орган томонидан белгиланган бошқа санага кўчиришдир. Суд ҳужжати ёки бошқа орган ҳужжатини бўлиб-бўлиб ижро этишда эса қарздорга юклатилган мажбуриятни – ижро ҳужжатини қонун ёки қарор қабул қилган орган белгиланган аниқ бир муддатда тўлиқ ижро этиш емас, балки бўлиб-бўлиб ижро этиш ҳукуқи берилади. Бунда ижро ҳужжатининг ҳар бир қисмини ижро этишнинг, аниқ сана ёки даврий вақт билан белгиланадиган, аниқ муддати кўрсатилади.

Ижро этиш усули ёки тартибини ўзгаришида бир ижро турининг бошқаси билан алмаштирилиши тушунилади. Масалан, қарздордан мол-мулкни ундириш пул маблағларини ундириш билан алмаштирилиши мумкин.

Суд ҳужжатлари ёки бошқа органлар ҳужжатларининг ижросини кечиктириш ёхуд бўлиб-бўлиб ижро этиш, уларни ижро этиш усули ва тартибини ўзгартиришга бу тарафларнинг мулкӣ аҳволи, қарздорнинг касаллиги ёки бошқа эътиборга лойиқ ҳолатлар билан боғлиқ бўлган ҳоллардагина йўл қўйилади. Суд ёки бошқа орган бу масалани ҳал қилишда биринчи навбатда ундирувчининг манфаатларидан келиб чиқиши лозим.

Ижро ҳаракатларини амалга оширишга тўсқинлик қилувчи ҳолатлар ўз хусусиятига кўра шундай бўлиши мумкинки, улар юзага келган пайтда бу ҳолатлар қачон тугашини аниқ айтиш имкони бўлмаслиги мумкин. Бундай ҳолларда ижро ҳужжатини ижро этишнинг янги муддатини аниқ белгилаш имкони юқлиги туфайли ижро ҳаракатларини амалга оширишни кейинга қолдириб бўлмайди ва ижро иши юритишни тўхтатиб туриш зарурияти вужудга келади. Ижро иши юритишни тўхтатиб туриш – бу ижро ҳаракатларини амалга оширишни вақтинча тўхтатиб туришдир. Ижро

ҳаракатларини вақтинча тўхтатиб қўйиш зарурияти одатда ижро иши юритишга тўсқинлик қилувчи ва қачон бартараф етилиши ҳамда ижро иши юритишни тиклаш муддатини аниқ белгилаш имконини бермайдиган объектив (суд, суд ижрочиси ва тарафларга боғлиқ бўлмаган) ҳолатлар туфайли вужудга келади.

Ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ижро ҳаракатларини кейинга қолдиришда қуйидагилар билан фарқланади:

1) ижро иши юритиш номаълум муддатга тўхтатиб қўйилади. Ижро ҳаракатлари кейинга қолдиришда эса, суд ижрочиси ҳамма ҳолларда ижро ҳаракатларини амалга оширишнинг янги вақтини аниқ белгилаши шарт;

2) ижро иши юритишни тўхтатиб туриш зарурияти суднинг, суд ижрочиси ва тарафларнинг еркига боғлиқ бўлмаган ҳолатлардан келиб чиқади. Ижро ҳаракатларни кейинга қолдириш эса, қоида тариқасида субъектив сабабларга боғлиқ;

3) ижро ҳаракатларини кейинга қолдиришда суд ижрочиси ижро ҳаракатларини амалга оширишнинг янги муддатини белгилайди. Тўхтатилган ижро иши юритишни тиклаш эса, ижро иши юритиш ким томонидан тўхтатилганига қараб тегишинча суднинг махсус ажрими ёки суд ижрочисининг қарори билан амалга оширилади.

Шуни қайд этиш керакки “Ижро иши юритиш такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Қонунда биринчи бор суд ижрочиларига ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ҳуқуқи берилди. Ижро иши юритишни тўхтатиб туриш тўғрисидаги қарор қонунда белгиланган ҳолатлардан келиб чиққан ҳолда суд ёки суд ижрочиси томонидан қабул қилиниши мумкин.

Ижро иши юритишни тўхтатиб туришга Ўзбекистон Республикаси “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонунининг 34 ва 35-моддаларида назарда тутилган асослар мавжуд

бўлгандагина йўл қўйилади. Бу асослар рўйхати тугалланган бўлиб, кенгайтирилган тарзда шарҳланиши мумкин эмас.

Ижро иши юритишни тўхтатиб туриш унинг асосларига қараб, икки турга бўлиниши мумкин: *мажбурий ёки факул'татив*.

Ижро иши юритишни тўхтатиб туришнинг мажбурийлиги шундай ҳолатлар билан боғлиқки, уларнинг мавжудлиги ҳамма вақт ижро ҳаракатларини амалга оширишга тўсқинлик қилади. Бу ҳолатлар суд ижрочисига ундирувчи ва қарздорнинг ҳуқуқларини лозим даражада ҳимоя қилиш имконини бермайди, шунинг учун ҳам ижро иши юритиш бу ҳолатлар бартараф қилингунига қадар тўхтатилиши шарт.

Ижро иши юритишни тўхтатишнинг факул'татив асослари эса ишнинг аниқ ҳолатларидан келиб чиқиб, турли ҳил ижро ҳаракатларини амалга оширишга тўсқинлик қилмаслиги ҳам мумкин. Демак, бундай ҳолатлар мавжуд бўлганида суд ижрочиси ҳамма вақт ҳам ижро иши юритиш тарафларининг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш имконидан маҳрум бўлмайди.

Ижро иши юритиш қуйидаги ҳолларда **суд** томонидан тўхтатиб турилиши шарт:

1) агар суд томонидан аниқланган ҳуқуқий муносабат ҳуқуқий ворисликка йўл қўйса, қарздор вафот етганда, у вафот етган деб эълон қилинганда ёки бедарак юқолган деб топилганда;

2) қарздор муомалага лаёқатсиз деб топилганда;

3) агар қонун ҳужжатларида низолашишга йўл қўйилган бўлса, қарздор ижро ҳужжати юзасидан суд тартибида низолашганда;

4) маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ваколатига эга органларнинг қарорлари (мансабдор шахсларнинг ҳаракатлари) устидан судга шикоят берилганда;

5) ижро ҳужжати бўйича ундирув қаратилган мол-мулкни рўйхатдан чиқариш (хатлашдан озод қилиш) тўғрисида судга даъво аризаси берилганда;

б) “Суд қарорлари ва бошқа органлар қарорларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонуннинг 34-модданинг иккинчи қисмида назарда тутилган бошқа асослар вужудга келганда.

Ижро иши юритиш қуйидаги ҳолларда **суд ижрочиси** томонидан тўхтатиб турилиши шарт:

1) қарздор муддатли ҳарбий хизматда бўлганда ёки муддатли ҳарбий хизматда бўлган ундирувчи илтимос қилганда;

2) қарздорнинг ночорлиги (банкротлиги) тўғрисидаги иш бўйича хўжалик суди томонидан иш юритиш қўзғатилганда, шу жумладан кузатувни жорий этиш тўғрисида, суд санасиясини ёки ташқи бошқарувни жорий этиш ва (ёки) уларнинг муддатини узайтириш тўғрисида хўжалик суди томонидан ажрим қабул қилинганда, «Банкротлик тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ижро етилиши тўхтатиб турилиши мумкин бўлмаган ижро ҳужжатлари бундан мустасно;

3) ижро ҳужжатини бериш учун асос бўлган суд ҳужжати ёки бошқа орган ҳужжатини ижро этишни тўхтатиб туриш ҳуқуқи қонунда қайси мансабдор шахсга берилган бўлса, ўша мансабдор шахс томонидан қарор чиқарилганда (Қонуннинг 34-моддаси).

Ижро иши юритиш қуйидаги ҳолларда **суд** томонидан тўхтатиб турилиши мумкин:

1) қарздор ёки ундирувчи ижро ҳужжатини берган тегишли судга ёки бошқа органга ижро ҳужжатини кечиктириб ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш, ижро этиш усули ва тартибни ўзгартириш тўғрисидаги ариза билан мурожаат қилганда;

2) қарздор узоқ муддатли хизмат сафарида бўлганда;

3) қарздор стационар даволаш муассасасида даволанаётганда;

4) суд ижрочисининг ҳаракатлари (қарорлари) устидан шикоят берилганда;

5) рўйхатга олинган мол-мулкни баҳолаш натижалари юзасидан низолашилганда;

б) ундирувчи илтимос қилганда.

Ижро иши юритиш қуйидаги ҳолларда **суд ижрочиси** томонидан тўхтатиб турилиши мумкин:

1) суд ижрочиси ижро этилиши лозим бўлган суд ҳужжати ёки бошқа орган ҳужжатини тушунтириш тўғрисидаги, ижро ҳужжатини кечиктириб ёки бўлиб-бўлиб ижро этиш ҳақидаги, ижро этиш усули ва тартибини ўзгартириш тўғрисидаги аризалар билан ижро ҳужжатини берган тегишли судга ёки бошқа органга мурожаат қилганда;

2) қарздор жисмоний шахс, унинг мол-мулки ёки олиб қўйилиши лозим бўлган бола қидирилаётганда;

3) суд ижрочиси томонидан жарима тариқасидаги жиноий жазони бошқа жазо турига алмаштириш тўғрисида судга тақдимнома киритилганда.

Ўзбекистон Республикасининг Бош суд ижрочиси, Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар бош суд ижрочилари уларга бўйсунувчи суд ижрочиларининг ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) ва қарорлари устидан шикоят келиб тушганда, зарур бўлган ҳолларда, ижро иши юритишни тўхтатиб туришга ҳақли (Қонуннинг 35- моддаси).

Ижро иши юритишнинг тўхтатиб туриш асослари хилма-хил бўлганлиги туфайли ижро ҳаракатларини амалга оширилишига тўсқинлик қилувчи ҳолатларнинг бартараф қилиниш вақтини аниқ белгилаб қўйиш қийин. Тўхтатилган ижро иши юритишни тиклаш, унинг тўхтатилишига сабаб бўлган асосларнинг бартараф этилиши билан боғлиқдир.

Масалан, ижро иши юритиш қарздор вафот етганлиги сабабли тўхтатилган бўлса, у вафот етган қарздорнинг ҳуқуқий ворислари аниқлангунга қадар тўхтатиб турилади. Вафот етган қарздорнинг ҳуқуқий ворислари аниқланганидан кейингина ижро ишини тўхтатиб туриш асоси бартараф этилган ҳисобланади ва ижро ҳужжатини ким ижро этиши аниқ бўлади. Агарда ижро иши юритиш ижро ҳужжатлари юзасидан суд тартибида низолашилаётганлиги ёки суд ижрочисининг ҳаракатлари устидан ёхуд унинг иштирокини рад этиш қаноатлантирилмаганлиги юзасидан

шикоят берилганлиги туфайли тўхтатилган бўлса, ижро иши юритиш кўрсатилган масалалар мазмунан ҳал қилинганидан кейин тикланади.

Ўзбекистон Республикаси “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонунининг 36-моддасига кўра ижро иши юритиш қуйидаги муддатларга тўхтатиб турилади:

1) қарздор вафот етганда, у вафот етган деб эълон қилинганда ёки бедарак юқолган, муомалага лаёқатсиз деб топилганда – қарздорнинг ҳуқуқий ворислари аниқлангунига, бедарак юқолганнинг мол-мулки суд томонидан ҳомийлик ва васийлик органлари белгилаган ишончли бошқарувчига топширилгунига ёки муомалага лаёқатсиз қарздорга ҳомий тайинлангунига қадар;

2) қарздорнинг ночорлиги (банкротлиги) тўғрисидаги иш бўйича хўжалик суди томонидан иш юритиш қўзғатилганда, кузатувни жорий этиш тўғрисида суд санасияси ёки ташқи бошқарув таомилини жорий этиш ва (ёки) муддатини узайтириш тўғрисида хўжалик суди томонидан ажрим қабул қилинганда — қарздорнинг ночорлиги (банкротлиги) тўғрисидаги иш бўйича қарор қабул қилингунига қадар;

3) ундирувчи ёки қарздор муддатли ҳарбий хизматни ўтаётганда, қарздор касал бўлиб қолганда, хизмат сафарида бўлганда ёки қарздор жисмоний шахс, унинг мол-мулки ёки олиб қўйилиши лозим бўлган бола қидириляётганда, – муддатли ҳарбий хизматдан бўшатилогунига ёки стационар даволаш муассасасидан чиққунига, хизмат сафаридан қайтгунига ёки қарздор жисмоний шахс, унинг мол-мулки ёки олиб қўйилиши лозим бўлган бола қидириб топилгунига қадар;

4) ижро ҳаракатлари, ижро ҳужжати ёки уни беришга асос бўлган ҳужжат юзасидан, шунингдек рўйхатга олинган мол-мулкни баҳолаш натижалари юзасидан низолашилаётганда – масала мазмунан узил-кесил кўриб чиқилгунига қадар;

5) суд ижрочисининг ҳаракатлари (қарорлари) устидан шикоят берилганда – шикоят кўриб чиқилгунига қадар.

Ижро иши юритиш бошқа ҳолларда ҳам ижро иши юритишни тўхтатиб туришга асос бўлган ҳолатлар тугагунига қадар тўхтатиб турилиши мумкин.

Ижро иши юритишни тўхтатиб туришга сабаб бўлган ҳолатлар бартараф қилинганидан кейин ижро иши юритиш уни тўхтатиб турган суд ёки суд ижрочиси томонидан ундирувчининг аризасига ёки суд ижрочисининг ташаббусига кўра тикланади.

Ижро иши юритишни тўхтатиб туришнинг мазкур моддада белгиланган муддатлари суд томонидан қисқартирилиши мумкин (Қонуннинг 36-моддаси).

Ижро иши юритишни тугатиш – бу мазкур ижро иши юритиш бўйича барча ижро ҳаракатларини тугатиш демакдир. Бунда ижро ҳаракатлари қайта тикланмайди.

Ўзбекистон Республикаси “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонунининг 37-моддасига кўра ижро иши юритиш қуйидаги ҳолларда суд томонидан тугатилади:

1) ундирувчи ёки қарздор вафот етганда, у вафот етган деб эълон қилинганда, бедарак юқолган деб топилганда, агар суд ҳужжати ёхуд бошқа органнинг ҳужжатида қўйилган талаблар ёки мажбуриятлар ҳуқуқий ворисга ёки бедарак юқолганнинг мол-мулкани ишончли бошқариб турган шахсга ўтиши мумкин бўлмаса;

2) муайян ҳаракатларни амалга ошириш ёхуд бундай ҳаракатларни амалга оширишдан ўзини тийиш мажбуриятини юқловчи ижро ҳужжатини ижро этиш имконияти юқолганда.

Ижро иши юритиш қуйидаги ҳолларда суд ижрочиси томонидан тугатилади:

1) ундирувчи ундирувдан воз кечганда, агар воз кечиш суд томонидан қабул қилинган бўлса;

2) ундирувчи ва қарздор ўртасида суд томонидан тасдиқланган келишув битими тузилганда;

3) жарима тариқасидаги жиноий жазони бошқа жазо турига алмаштириш ёхуд жарима тариқасидаги жиноий жазодан амнистия актига асосан озод қилиш тўғрисида суд томонидан ажрим чиқарилганда;

4) ижро ҳужжатини беришга асос бўлган суд ҳужжати ёки бошқа органнинг ҳужжати бекор қилинганда ёхуд қонунга кўра ижро ҳужжати бўлган ҳужжат бекор қилинганда ёки ҳақиқий емас деб топилганда (Қонуннинг 37-моддаси).

Ушбу рўйхатда келитирилган ижро иши юритиш тугатиш асослари узил-кесил бўлиб, уни кенгайтирилган тарзда шарҳлашга йўл қўйилмайди.

Хўжалик суди берган ижро ҳужжати асосида қўзғатилган ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ва тугатиш ўша хўжалик суди ёки суд ижрочиси турган жойдаги хўжалик суди томонидан амалга оширилади.

Хўжалик суди томонидан берилган ижро ҳужжати асосида қўзғатилган ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ва тугатиш ўша хўжалик суди ёки суд ижрочиси турган жойдаги хўжалик суди томонидан амалга оширилади. Ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ва тугатиш қуйидаги ҳолларда ҳам хўжалик суди томонидан амалга оширилади:

- ижро хатлари ижро этилганда, агар ундирувчи ва қарздор юридик шахслар ёки юридик шахс ташкил етмаган ҳолда тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган фуқаролар бўлса;

- суд ижрочисининг ижро йиғимини ва ижро харажатларини ундириш тўғрисидаги қарорлари ижро этилганда, агар қарздор юридик шахс ёки юридик шахс ташкил етмаган ҳолда тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган фуқаро бўлса.

“Суд қарорлари ва бошқа органлар қарорларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонуннинг 38-модданинг биринчи қисмида назарда тутилмаган ижро ҳужжатлари бўйича ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ва тугатиш суд ижрочиси турган жойдаги умумий юрисдикция суди томонидан амалга оширилади.

Агар Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал, Хўжалик процессуал ёки Жиноят-процессуал кодексларида бошқа тартиб белгиланмаган бўлса, ижро иши юритишдаги тарафларнинг ёки суд ижрочисининг ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ҳақидаги ёки тугатиш тўғрисидаги аризаси у келиб тушган кундан эътиборан ўн кунлик муддатда суд томонидан кўриб чиқилади.

Ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ва тугатиш, “Суд қарорлари ва бошқа органлар қарорларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонун 34-моддасининг иккинчи қисми, 35-моддасининг иккинчи қисми ва 37-моддасининг иккинчи қисмида назарда тутилган ҳолларда, ижро ҳужжати қайси суд ижрочисининг иш юритишида бўлса, ўша суд ижрочиси томонидан амалга оширилади.

Ижро иши юритишдаги тарафларнинг ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ёки тугатиш тўғрисидаги аризаси у келиб тушган кундан эътиборан ўн кунлик муддатда суд ижрочиси томонидан кўриб чиқилади. Аризани кўриб чиқиш натижаларига кўра суд ижрочиси ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ёки тугатиш ҳақида ёхуд ижро иши юритишни тўхтатиб туришни ёки тугатишни рад қилиш тўғрисида қарор чиқаради.

Ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ёки тугатиш ҳақидаги суд ҳужжати ёхуд бошқа органнинг ҳужжати суд ижрочиси томонидан олинган пайтдан эътиборан дарҳол ижро этилиши керак. Суд ижрочиси ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ёки тугатиш тўғрисида бу ҳақда унга маълум бўлган вақтдан эътиборан уч кунлик муддатда ижро иши юритишдаги тарафларга, судга (агар масала ижро ҳужжатини берган суд томонидан емас, бошқа суд томонидан ҳал қилинган бўлса) ёки ижро ҳужжатини берган ўзга органга маълум қилади.

Тўхтатилган ижро иши юритиш бўйича у тиклангунига қадар мажбурий ижро чоралари қўлланилишига йўл қўйилмайди.

Суд ёки бошқа органнинг ижро иши юритишни тўхтатиб туриш ёхуд тугатиш тўғрисидаги ҳужжати устидан ўн кунлик муддатда шикоят қилиниши ёки протест билдирилиши мумкин.

Суд ижрочиси суднинг ижро иши юритишни тугатиш тўғрисидаги ажрими асосида, шунингдек суд ижрочисининг ижро иши юритишни тугатиш тўғрисидаги қарорида ижро этиш бўйича ўзи тайинлаган барча мажбурий ижро чораларини, шу жумладан мол-мулкни хатлашни, шунингдек қарздор учун белгиланган чекловларни бекор қилади. Айни вақтда суд ижрочиси қарздорнинг ҳисобварақларига қўйилган инкассо топшириқномаларини чакириб олади, шунингдек чекловларни ижро этаётган органларни ушбу чекловлар бекор қилинганлиги тўғрисида ёзма шаклда хабардор қилади.

Ижро иши юритиш тугатилганидан сўнг суд ижрочиси қарздорга суд ижрочиси томонидан солинган жарималарни ва ижро харажатларини ундириш тўғрисида илгари чиқарилган ҳамда ижро этилмаган қарорлар ижросини давом еттиради.

Ижро иши юритиш тугатилган тақдирда, ижро йиғими ижро ҳужжатининг фақат мажбурий тартибда ижро этилган қисми бўйича ундирилади. Бунда ижро иши юритиш “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғриси”ги Қонуннинг 37-моддаси иккинчи қисмининг 4-бандида кўрсатилган асослар бўйича тугатилган тақдирда ижро йиғими суд ижрочиси томонидан амалга оширилган мажбурий ижро этиш чораларидан қат’и назар, тўлиқ ҳажмда қайтарилади.

Ижро иши юритиш тугатилган ижро ҳужжати ижро иши юритиш материалларида қолади ва такроран ижрога қаратилиши мумкин емас.

Ижро иши юритишни тамомлаш – бу ижро иши юритишни суд ижрочиси томонидан қонунда назарда тутилган турли асосларга кўра тамомланишидир. Қонунга кўра ижро иши юритиш қуйидаги ҳолларда тамомланади:

- ижро ҳужжати амалда ижро этилганда;

- йиғма ижро иши юритишга бирлаштирилган ижро ҳужжатларидаги ундирув тўғрисидаги талаблар бир ёки бир нечта солидар жавобгар қарздор ҳисобидан амалда ижро этилганда;

- ижро ҳужжати уни берган суднинг ёки бошқа органнинг талабига биноан ижро этилмасдан қайтарилганда;

- ижро ҳужжати “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонуннинг 40-моддасида кўрсатилган асослар бўйича қайтарилганда;

- ижро ҳужжати ижро этиш учун “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонун 25-моддасининг тўртинчи қисмига мувофиқ бошқа суд ижрочисига юборилганда;

- ижро ҳужжати ижро этиш учун тугатиш комиссиясига (тугатувчига, тугатиш бошқарувчисига) юборилганда.

Ижро иши юритиш тамомланганда суд ижрочиси бу ҳақда қарор чиқаради. Ижро иши юритишни тамомлаш тўғрисидаги қарорда қарздор жисмоний шахсни, унинг мол-мулкани, олиб қўйилиши лозим бўлган болани қидириш, шунингдек қарздор учун белгиланган чекловлар, шу жумладан Ўзбекистон Республикасидан чиқишга оид чеклашлар ва қарздорнинг ўз мол-мулкига бўлган ҳуқуқларига доир чекловлар бекор қилинади.

Ижро иши юритиш “Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонуннинг 25-моддаси асосида бошқа суд ижрочисига юборилиши муносабати билан тамомланаётганда қарздор жисмоний шахсни, унинг мол-мулкани, олиб қўйилиши лозим бўлган болани қидириш, шунингдек қарздор учун белгиланган чекловлар бекор қилинмайди. Мазкур ваколатлар ижро иши юритиш юборилган суд ижрочисига ўтади.

Суд ижрочиси қарорининг кўчирма нусхалари у чиқарилган куннинг ертасидан кечиктирмай ундирувчига ва қарздорга, шунингдек ижро ҳужжатини берган судга ёки бошқа органга юборилади. Айни вақтда суд ижрочиси қарздорнинг ҳисобварақларига қўйилган инкассо

топширикномаларини чақириб олади, шунингдек чекловларни ижро этаётган органларни ушбу чекловларнинг бекор қилинганлиги тўғрисида ёзма шаклда хабардор қилади.

Ижро иши юритиш тамомланганидан сўнг суд ижрочиси қарздордан ижро йиғимини, суд ижрочиси томонидан қарздорга солинган жарималарни ҳамда ижро харажатларини ундириш тўғрисида илгари чиқарилган ва ижро этилмаган қарорларнинг ижросини давом еттиради. Бунда қарздорга нисбатан ижро иши юритиш жараёнида белгиланган чекловлар мазкур қарорлар ижроси учун зарур бўлган миқдорда сақлаб қолинади. Ижро иши юритиш тамомланган тақдирда, ижро йиғими фақат ижро ҳужжатининг мажбурий тартибда ижро этилган қисми бўйича ундирилади, номулкий хусусиятдаги ижро ҳужжатлари бундан мустасно.

Ижро иши юритиш, ушбу модда биринчи қисмининг иккинчи ва учинчи хатбошиларида назарда тутилган асосларга кўра тамомланганда ижро ҳужжатининг асл нусхаси, бошқа ҳолларда эса ижро ҳужжатининг кўчирма нусхаси ижро иши юритиш материалларида қолади (Қонуннинг 41-моддаси).

Фойдаланган адабиётлар

1. Валеев Д.Х. Исполнительное производство: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2008.
 2. Валеев Д.Х. Комментарий к Федерал'ному закону “Об исполнительном производстве”: научно-практический с постатейными материалами. – СПб.: Питер, 2003, 2004.
 3. Исполнительное производство. – 3-е изд., доп. и перераб. / Под ред. Я.Ф.Фархтдинова. – СПб.: Питер, 2004.
- Исполнительное производство. Практикум для старших судебных приставов: Учеб.пособие / Отв. ред В.В.Ярков. – М., 2000.